

UNIVERSITY GOCE DELCEV – STIP
FACULTY OF LAW

STUDENT'S
SOCIAL
SCIENCE
JOURNAL

YEAR 2018, ISSUE NUMBER 4

**STUDENT'S SOCIAL SCIENCE JOURNAL
FACULTY OF LAW
UNIVERSITY GOCE DELCEV – STIP**

**Year 2017, Issue Number 4
ISSN 2545-4021**

Publisher:

prof. Jovan Ananiev, Ph.D

Editorial Board

prof. Blažo Boev, Ph.D

prof. Liljana Gudeva – Koleva, Ph.D

Risto Kostruranov, LL.M

prof. Jovan Ananiev, Ph.D

Ass. Prof. Ana Nikodinovska Krstevska, Ph.D

International Editorial Board

Ivan Ilic

Faculty of Law, University in Nis, Serbia

Agim Nuhiu

Faculty of Law, State University of Tetovo, Macedonia

Dunja Duić

Faculty of Law in Osijek, Croatia

Olga Koshevaliska

Assistant professor at the Faculty of Law
Goce Delchev University in Shtip, Macedonia

Elena Maksimova

Teaching assistant at the Faculty of Law,
Goce Delchev University in Shtip, Macedonia

Ana Nikodinovska Krstevska

Assistant professor at Faculty of Law,
Goce Delchev University in Shtip, Macedonia

Olga Sidenko

Senior lecturer in political science at Voronezh state University,

Lecturer at Voronezh State University, Russia

Dimitar Apasiev

Assistant professor at the Faculty of Law,
University Goce Delchev – Shtip, Macedonia

Andon Majhoshev

Assistant professor at the Faculty of Law,
University Goce Delchev – Shtip, Macedonia

Darya Scheglova,

Senior lecturer in political science at Voronezh state University,

Lecturer at Voronezh State University, Russia

Boryana Aleksandrova

Sofia University “St. Kliment Ohridski”, Bulgaria;

Faculty of Law, Department for International Law and International Relations, Bulgaria
Giorgia Bevilacqua
National Research Council, Institute for Research on Innovation and Services for Development “, Italy
Nives Mazur Kumrić
Faculty of Law, University of Liège, Belgium

Editorial Staff

Ass. Prof. Ana Nikodinovska Krstevska, Ph. D
Ass. Elena Maksimova, LL.M.
Elena Trajkovska, Student
Kire Ivanov, Student

Editor in chief

Ass. Prof. Ana Nikodinovska Krstevska, Ph. D

Language editor

Danica Gavrilovska-Atanasovska
(Macedonian language)

Technical editor

Slave Dimitrov
Blagoj Mihov

Address of the Editorial office

University Goce Delcev – Stip
Faculty of Law
ul.”Krstev Misirkov” BB PO.BOX 201
PO. Box 201, 2000 Stip
Republic of Macedonia

СОДРЖИНА:

АТАНАСОВСКА Невенка, *ПРАВНАТА ИНФОРМАТИКА И НЕЈЗИНАТА ПРИМЕНА*.....стр.5

БОГДАНОВА-СМИЛЕВСКА Билјана, *КРИВИЧНО-ПРАВНА ОДРЕДЕНОСТ НА ЗЛОУПОТРЕБАТА НА ДРОГА ВО РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА*.....стр.11

БОЖИНОВСКА Елица, *АКРЕДИТИВОТ КАКО БАНКАРСКИ ИНСТРУМЕНТ ВО МЕЃУНАРОДНИОТ ПРОМЕТ НА СТОКИ И УСЛУГИ*.....стр.23

ГОЦИРОВ Кирил, *ЕВРОПЕИЗАЦИЈАТА НА ЗАПАДЕН БАЛКАН*.....стр.31

ЗАХОВА Цветанка, *ОДГОВОРНОСТ НА ПРЕВОЗНИКОТ ВО МЕЃУНАРОДНИОТ ПРЕВОЗ НА СТОКА*.....стр.37

ИЛИЕВА Ивана, *ПОИМОТ РЕОРГАНИЗАЦИЈА И ПЛАН ЗА РЕОРГАНИЗАЦИЈА ВО СТЕЧАЈНА ПОСТАПКА ВО ПРАВОТО НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА*.....стр.47

МИЦЕВСКА Каролина, *ОДНОСИТЕ СО ЈАВНОСТА И ВЛИЈАНИЕТО ВРЗ ЈАВНОТО МИСЛЕЊЕ*.....стр.55

МЛАДЕНОВА Ева, *АНАЛИЗА НА МАКЕДОНСКИТЕ БЕРЗАНСКИ ИНДЕКСИ МБИ10 И ОМБ СО ПОСЕБЕН ПРЕГЛЕД НА 2016 ГОДИНА*.....стр.63

РИБАРЕВ Симеон, *ОБВРСКИТЕ НА ИЗВЕДУВАЧОТ КАЈ ДОГОВОР ЗА ГРАДЕЊЕ СПОРЕД МАКЕДОНСКОТО ПРАВО*.....стр.73

СТОЈАНОВА Жаклина, *ПОЛОЖБА НА СТРАНСКИТЕ РАБОТНИЦИ, МИГРАНТИТЕ И ЛИЦАТА БЕЗ ДРЖАВЈАНСТВО СПОРЕД МАКЕДОНСКОТО НАЦИОНАЛНО ПРАВО*.....стр.83

ХРИСТОВ Павле, *НАДВОРЕШНА ПОЛИТИКА НА ЕВРОПСКАТА УНИЈА КОН РЕПУБЛИКА ТУРЦИЈА*.....стр.91

СЕКЦИЈА ПОСВЕТЕНА НА АНТИДИСКРИМИНАЦИЈА, ПРЕВЕНЦИЈА НА ГОВОР ОД ОМРАЗА И КРИМИНАЛ ОД ОМРАЗА.....стр.99

АМЕДОВ Абдуљ, *ДИСКРИМИНАЦИЈА ВРЗ ОСНОВА НА НАЦИОНАЛНА ПРИПАДНОСТ*.....стр.101

БОЖИНОВСКА Елица, *ПРАВО НА АБОРТУС И ЗАКОНСКИТЕ ПРОЦЕДУРИ ПРИ ОСТВАРУВАЊЕ НА ОВА ПРАВО*.....стр.105

ЗАХОВА Цветанка и КОСТУРАНОВА Ана, *ГОВОРОТ НА ОМРАЗА ВО ЈАВНИОТ ДИСКУРС И НИВОТО НА НЕГОВА ТОЛЕРАНЦИЈА ВО МАКЕДОНСКОТО ОПШТЕСТВО*.....стр.111

ЈОВАНОВА Душица, <i>ГОВОР НА ОМРАЗА И МЕДИУМИ</i>	стр.117
КАРОВА Марина, <i>ЗАБРАНАТА ЗА ТОРТУРА НА МЕЃУНАРОДНА И НАЦИОНАЛНА СЦЕНА</i>	стр.121
МАРИНКОВА Марија, <i>ГОВОР НА ОМРАЗА И МЕДИУМИ</i>	стр.129
МИТРОВИЌ Давид, <i>НЕЗАВИСНОСТ НА СУДСТВОТО КАКО ЗНАЧАЕН ПОСТУЛАТ ВРЗ КОЈ СЕ ЗАСНОВА ВЛАДЕЕЊЕ НА ПРАВОТО</i>	стр.153
НИКОЛОВ Иван и КАРОВА Марина, <i>СЛОБОДА НА ИЗРАЗУВАЊЕ ВО РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА</i>	стр.159
НИКОЛОВ Иван, <i>КРИМИНАЛ ОД ОМРАЗА И МАРГИНАЛИЗИРАНИ ГРУПИ</i>	стр.163
РАЈЧИНОСКИ Ѓорѓи, <i>ПОЛИТИЧКА ДИСКРИМИНАЦИЈА СО ОСВРТ НА ПОЛИТИЧКАТА ДИСКРИМИНАЦИЈА ВО РАБОТНИТЕ ОДНОСИ ВО РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА</i>	стр.169
РИСТОВСКА Венета, <i>ПРИПАДНОСТА КОН ЕТНИЧКИТЕ ЗАЕДНИЦИ И ВЕРСКИТЕ УБЕДУВАЊА КАКО ОСНОВИ ЗА ДИСКРИМИНАЦИЈА ВО РАБОТНИТЕ ОДНОСИ</i>	стр.177
СТЕПАНОВСКА Моника, <i>РАСА, БОЈА НА КОЖА И ЕТНИЧКА ПРИПАДНОСТ – ДОМИНАНТНИ ОСНОВИ ЗА ДИСКРИМИНАЦИЈА</i>	стр.183
ТОМЧЕВСКА Симона, <i>ДИСКРИМИНАЦИЈА БАЗИРАНА ВРЗ ПОЛ</i>	стр.189
ТРАЈКОВА Александра, <i>РОДОВА РАМНОПРАВНОСТ И ДИСКРИМИНАЦИЈА НА ЖЕНАТА</i>	стр.195
ЧЕСТОЈНОВА Пепица, <i>ДИСКРИМИНАЦИЈА ВРЗ ОСНОВА НА ЕТНИЧКО ПОТЕКЛО</i>	стр.199

ЗАБРАНАТА ЗА ТОРТУРА НА МЕЃУНАРОДНА И НАЦИОНАЛНА СЦЕНА

Апстракт: Како една сублимација во демократијата и подигнувањето на свеста за вредносниот систем на човекот е појавата на човековите права и основните слободи. Како резултат на тоа истите се инкорпорирани во голем број правни акти, како на национално така и на меѓународно ниво. Токму во таквите правни акти, едно од тешките повреди на човековите права се мачењето и лошото постапување познато како забрана за тортура, на што укажува и врамувањето во Универзалната декларација за човековите права од 1948 година. Несомнено, динамичното општество придонело да се јави потреба од попрецизно уредување на прашањето за тортурата. Аргумент во прилог на ова е усвојувањето на Конвенцијата на Обединетите нации против тортура и други облици на сурово, нечовечно и понижувачко постапување или казнување (УНКАТ) (United Nations Convention against Torture and Other Cruel, Inhuman or Degrading Treatment or Punishment - UNCAT), од 1984 година од една страна и прокламацијата на ова право како апсолутно право кое не смее да се дерогира, од друга страна. На национално ниво, во нашата правна регулатива тортурата е определена како тешко кривично дело кое во Кривичниот законик на Република Македонија е утврдено како мачење и друго сурово, нечовечно или понижувачко постапување и казување. Притоа, за успешно справување со тортурата наместо отстранување на последиците од истата, органите кои се занимаваат со оваа проблематика се стремат кон примена на методите на заштита и превенција.

Клучни зборови: *човекови права, тортура, УНКАТ, превенција*

KAROVA Marina

THE PROHIBITION AGAINST TORTURE ON INTERNATIONAL AND NATIONAL SCENE

Abstract: The concept of human rights and fundamental freedoms evolved as a democratic sublimation of raising awareness about a set of common human values. Subsequently, it was adopted in a number of national and international legal documents. Under these acts, torture and ill-treatment represent severe violation of human rights. As a result, the prohibition against torture was inserted in 1948 in the Universal Declaration of Human Rights. It was beyond doubt that the dynamic nature of our society required that the matter of torture was settled with unerring accuracy. This was fully justified by the adoption of the UN Convention against Torture and other Cruel, Inhuman and Degrading Treatment or Punishment (UNCAT) in 1984 on the one hand, and recognizing this right as an absolute one which cannot be waived, on the other. On national level, torture is classified in our legislation as a major crime while it is defined in the Criminal Code of the Republic of Macedonia as a torture and other cruel, inhuman or degrading treatment and punishment. The law-enforcement agencies responsible for addressing this matter tend to employ methods of preventative and protective measures in order to tackle torture effectively rather than deal with its consequences.

Key words: *human rights, torture, UNCAT, prevention*

Вовед

Достигнувањето на едно повисоко ниво на развиено демократско општество е во корелација со човековите права и нивното почитување. Со други зборови кажано, тоа почитување на човековите права претставува основа за егзистенција на едно современо општество. Основен предуслов за почитување на истите е поставување на универзално прифатени стандарди, за што сведочи и широката имплементација на меѓународни и национални акти со кои се штитат човековите права. Во тој концепт ќе посочам на УДЧП¹⁵⁶, ЕКЧП¹⁵⁷ и многу други акти на меѓународно и национално ниво, како синоними за заштита и почитување на тие права. Меѓу специфичностите кои ги карактеризираат широко прифатените човекови права се неделивоста и поврзаноста на истите. Од легален аспект, човековите права се дефинираат како оние права кои се содржани во меѓународните акти и документи и прифатени од голем број држави и се како составен дел од нивната национална легислатива.

Токму во корпусот на човековите права спаѓа и забраната за тортура, како апсолутно право кое не се дерогира. За огромната желба за свет ослободен од тортура сведочи и врамувањето во Универзалната декларација за човекови права, како акт за глобално изразување права на сите, каде што во член 5 стои: „Никој не смее да биде подложен на тортура или на сурово, нечовечно или понижувачко постапување или казнување”, како и во Европската конвенција за заштита на човековите права и основните слободи, во член 3 во кој пишува: „Никој не смее да биде подложен на мачење, нечовечно или понижувачко постапување или казнување”. Тврдоглавото придржување кон ова се должи на тоа што доколку не се посвети внимание на заштита и превенција, тортурата може да стане закана за човековата безбедност.

Мотивирани од желбата за што поширока примена на методите за заштита од тортура и воспоставување на органи за таа цел, Обединетите нации донесуваат Конвенција против тортура и други облици на сурово, нечовечно и понижувачко постапување или казнување.¹⁵⁸ Во член 1 од Конвенцијата стои дефиницијата која ја одредува тортурата како: „дејствие со коешто намерно се нанесува сериозна болка или страдање, било физичко или ментално, на лице со цел добивање од него или од трето лице информација или признание, казнување на лицето за дело коешто тоа или трето лице го извршило или е осомничено дека го извршило, или заплашување или принудување на тоа лице или на трето лице, или пак од причина заснована врз дискриминација по која било основа, кога таквата болка или страдање се нанесува од страна на или на барање на или со знаење или премолчена согласност на службено лице или друго лице кое постапува во својство на овластено службено лице”.

Според Конвенцијата, каде што во потесна смисла тортурата се определува како *намерно дело* со кое се предизвикува тешко физичко или ментално страдање со *одредена цел* од страна на *државно службено лице* или лице кое постапува во својство на овластено службено лице, можеме да извлечеме три главни карактеристики за тортурата: намерно дело, одредена цел и службено лице. Кога зборуваме за целта на тортурата, се јавуваат повеќе варијанти за кои таа може да се користи, како што се: добивање информации и признание, понижување, чувство на инфериорност, казнување, одмазда, замолчување и слично. Како жртва на тортура може да се јави секое лице, деца, мажи, жени, млади и стари, но сепак постојат маргинализирани групи на лица за кои постои поголем ризик дека ќе бидат измачувани и понижувани. Како такви се: притворените лица, осудените затвореници, малцинствата, старите луѓе и ментално хендикипираните лица кои

---

¹⁵⁶ Универзалната декларација за човековите права (Universal Declaration of Human Rights) од 1948 година

¹⁵⁷ Европската конвенција за човекови права (European Convention of Human Rights) од 1950 година

¹⁵⁸ (УНКАТ) (United Nations Convention against Torture and Other Cruel, Inhuman or Degrading Treatment or Punishment - UNCAT), од 1984 година, усвоена и отворена за потпишување, ратификација и пристапување со резолуцијата на Генералното собрание 39/46 од 10 декември 1984 година, а која стапила во сила на 26 јуни 1987 година.

се сместени во посебни установи. За разлика од жртвите, со оглед на природата на делата на тортура, како сторители можат да се јават лицата на кои потенцијалните жртви им се подредени и тоа: полицајци, воени лица како службени лица, медицинскиот кадар, обезбедувањето во установите во кои се сместени стари лица или лица со посебни потреби и слично.

За извршување на дела на тортура е потребно да се употребат одредени средства со најразлични методи, па според тоа тортурата, односно мачењето на лицата може да се класифицира како:

- „Физичкото мачење предизвикува огромна болка и прекумерно страдање кај жртвата. Кај најсуровите облици може да доведе и до осакатување, изобличување или трајна повреда. Методите на мачење коишто најчесто се применуваат се: тепање со камшици, метални предмети, камења, кабли и палки, клоцање и удирање од сид. Таканаречениот метод „фалака“ или „фаланж“ (жестоко удирање на жртвата по табаните на нозете) е речиси исто толку широко се користи како и методот со електро-шокови, гушење, врзување и горење со цигари или изложување на жртвата на екстремно ниски или високи температури.
- Менталното мачење опфаќа техники на лишување и исцрпување, какви што се лишување од храна, вода, сон и санитарни простории, техники на лишување од комуникација како што се затворањето во самица и прекинувањето контакти со другите затвореници или со надворешниот свет, техники на принуда и заплашување, како што се присилно присуство при мачењето други луѓе, закана за погубување или симулирано погубување, постојано понижување и тероризирање итн.
- Понатаму, сексуалното насилство честопати се користи како метод за физичко и ментално онеспособување на жртвите”.¹⁵⁹

Несомнен е фактот дека без оглед на тоа кои се целите поради кои се извршува тортурата, во ниту еден случај не можат да се оправдаат средствата употребени за таа намера.

За да се спречи целиот овој процес и да се заштита потенцијаните жртви, се јавила потреба од воспоставување на посебни органи кои ќе се занимаваат со оваа проблематика. Па така, спроведувањето на обврските на државите во однос на прашањата за тортура утврдени во меѓународните акти се следи од:

1. Комитетот на ОН против тортура (UN Committee against Torture – CAT)¹⁶⁰ од 1988 година, чија основна задача е да разгледува извештаи кои државите се должни да ги поднесуваат на секои четири години. Врз основа на тоа, произлегува можност да бара и некои дополнителни објаснувања или да спроведе одредена истрага.
2. Поткомитет на Комитетот на ОН против тортура (Sub-Committee of the UN Committee against Torture) којшто е воспоставен со Факултативниот протокол кон УНКАТ (Optional Protocol to the UNCAT)¹⁶¹ кој функционира на тој начин што врши редовни посети на местата каде што се сместени потенцијалните жртви на тортура.
3. Специјален известувач за тортура¹⁶² на кој му се доверени неколку задачи како што е пренесување на соопштенија за жалби и дописи со наводни случаи за тортура до владите, потоа посети на земји, поточно на критичните места, како и поднесување на годишни извештаи до Комисијата за човекови права и Генералното собрание.

---

¹⁵⁹ Волфганг Бенедек, Европски центар за обука и истражување на човековите права и демократијата (ЕТЦ). (2006). ПРИРАЧНИК ЗА ЕДУКАЦИЈА ОД ОБЛАСТА НА ЧОВЕКОВИТЕ ПРАВА, РАЗБИРАЊЕ НА ЧОВЕКОВИТЕ ПРАВА. Грац. Börsedruck GesmbH, Liesinger Flur-Gasse 8, 1230 Wien.

¹⁶⁰ Набљудувачки орган на ОН воспоставен согласно со член 17 од Конвенцијата на ОН против тортурата, започнува со работа на 1 јануари 1988 година

¹⁶¹ Усвоен на 57. заседание на Генералното собрание на ОН во Њујорк во 2002 година

¹⁶² Именуван од Комисијата за човекови права на Обединетите нации, со Резолуцијата 1985/33

4. Европски комитет за спречување на тортура и нечовечко или понижувачко постапување или казнување (European Committee for the Prevention of Torture and Inhuman or Degrading Treatment or Punishment – CPT)¹⁶³ чијашто основна задача е проверка во установите каде што се сместени лица лишени од слобода со периодични и ад хок посети за што издава доверливи извештаи. Во случај на несоработка од страна на државата, како санкција се применува давањето на јавна изјава која се користи како политички притисок. Овој комитет го сочинуваат лекари, правници, експерти за човекови права, затвори и полициски прашања.

Покрај овие меѓународно воспоставени органи постојат и други мрежи за спречување на тортурата како што се:

- Коалицијата на меѓународни невладини организации против тортура (Coalition of International Non-governmental organizations Against Torture)
- Амнести интернешенел (Amnesty International) кое претставува едно демократско движење самоуправувано од Меѓународниот извршен комитет. Нивното влијание во спречувањето на тортурата се гледа со донесувањето на Програмата за спречување на тортура во 2000 година, која содржи 12 точки и тоа:
  1. Официјална осуда на тортурата;
  2. Ограничувања на изолираното притворање;
  3. Без тајно притворање;
  4. Гаранции за време на испрашување и притвор;
  5. Независна истрага на пријавите за тортура;
  6. Без употреба на изјави добиени со мачење;
  7. Забрана за тортура со закон;
  8. Кривично гонење на наводни мачители;
  9. Постапки за обука;
  10. Обесштетување и рехабилитација;
  11. Меѓународен одговор;
  12. Ратификација на меѓународните документи.

Покрај наведените процеси, методи и органи за спречување на тортурата на меѓународно ниво, како и сите други универзално прифатени права, забраната за тортура е уредена и на национално ниво. Во нашата правна регулатива тортурата е определена како тешко кривично дело кое во Кривичниот законик на Република Македонија¹⁶⁴ е утврдено како мачење и друго сурово, нечовечно или понижувачко постапување и казување.

Сепак, за нејзиното инкорпорирање во национални рамки, водечка насока е универзалниот концепт на меѓународно воспоставените правила. Така, во Република Македонија е воспоставен национален превентивен механизам¹⁶⁵, за што е назначен Народниот правобранител, но освен него можат да бидат вклучени и хуманитарни и невладини организации во РМ (по претходна

---

¹⁶³ European Committee for the Prevention of Torture and Inhuman or Degrading Treatment or Punishment (CPT), Council of Europe, www.cpt.coe.int

¹⁶⁴ Во член 142 од КЗ на РМ: Тој што во вршењето на службата, како и тој што наведен од службено лице или врз основа на негова согласност, ќе употреби сила, закана или друго недопуштено средство или недопуштен начин со намера да изнуди признание или некоја друга изјава од обвинетиот, сведокот, вештакот или друго лице, или ќе предизвика кај друг тешко телесно или душевно страдање за да го казни за кривично дело што го сторило или за што е осомничен тој или друго лице, или за да го заплаши или да го присили на откажување од некое негово право, или ќе предизвика такво страдање поради каков било облик на дискриминација, ќе се казни со затвор од три до осум години.

¹⁶⁵ Воспоставен со Законот за ратификација на Факултативниот протокол кон Конвенцијата против тортура и друг вид на сурово, нечовечно или понижувачко постапување или казнување („Службен весник на РМ” бр.165/2008).

согласност од страна на Правобранителот). Неговата задача е редовни посети на местата каде што лицата се лишени од слобода, односно полициски станици, воспитно-поправни и казнено-поправни установи, психијатриски болници и установи, како и други неофицијални места доколку Народниот правобранител добие информација дека се лишуваат лица од слобода. Тој работи и постапува врз основа на сопствена методологија и програма. Покрај редовните посети, овој механизам има и други овластувања меѓу кои влегуваат непречениот пристап до сите информации и документи за лицата лишени од слобода, како и тоа слободно да избере лица и место за да разговара со истите без надзор и сведоци, со преведувач или сам. Целта на овој механизам е превенција од тортура и друго сурово или нечовечно постапување, што се остварува како што рековме со следење на постапувањето со потенцијалните жртви на тортура, со давање препораки до релевантните органи за постапување со истите. Покрај ова, моќно средство во рацете на Народниот правобранител е и можноста да поднесува предлози за актуелното или за нацрт законодавството.

Кога сме кај националното законодавство во Република Македонија во текот на 2015 година, Европскиот суд за човекови права донесе рекордни пет пресуди против Р. Македонија, кои се однесуваат на член 3 од Европската конвенција за човекови права „забрана на мачење“. Тоа укажува на фактот дека не постои судска пракса во нашите национални судови за донесување на осудителни судски пресуди во однос на ова повреда. Покрај тоа, во последните три години од страна на Хелсиншкиот комитет се регистрирани голем број на случаи на тортура за кои обвинителствата не спроведуваат ефективна истрага, што значи дека овие случаи се пријавени во обвинителствата, но не била спроведена истрага или била спроведена неефективна истрага.

За ефективна превенција на тортура се преземаат следниве чекори:

- Ефективна правна рамка и имплементација на истата и гаранции за спречување на тортура;
- Воспоставување контролни механизми;
- Воведување обука на полицајци, лекари, судии, адвокати и други лица кои можат да имаат влијание во превенцијата на тортурата.

Значи сè од горенаведеното може да се постигне, само е потребна навремена идентификација на можните ризици и воспоставување и имплементација на заштитни мерки. Во однос на тоа можеме да согледаме дека досега се преземени низа сериозни чекори кон спречување на оваа повреда во областа на човековите права. „Човекот којшто измачува човек е монструм којшто не може да се опише“.¹⁶⁶ Во 1997 година ОН го прогласува 26 јуни за Меѓународен ден за поддршка на жртвите на тортура.

Еден од столбовите на денешницата е критичкиот систем насочен кон поголема посветеност за заштита и превенција од тортура, како едно од прашањата кои налагаат големо внимание во едно современо демократско општество. Таквите општества, мотивирани од желбата за што поширока имплементација на актите за заштита на човековите права, меѓу кои и забраната за тортура, на меѓународна и национална сцена преземаат огромен број на активности со примена на различни методи во таа насока.

---

¹⁶⁶ Хенри Милер (Henry Miller)

Користена литература

- Волфганг Бенедек, Европски центар за обука и истражување на човековите права и демократијата (ЕТИЦ). (2006). Прирачник за едукација од областа на човековите права, разбирање на човековите права. Грац. Börsedruck GesmbH, Liesinger Flur-Gasse 8, 1230 Wien
- Универзалната декларација за човекови права 1948
- Меѓународен пакт за граѓански и политички права 1966
- Европската конвенција за човекови права 1950
- Европска повелба за човекови права, 2000
- Конвенцијата на Обединетите нации против тортура и други облици на сурово, нечовечно и понижувачко постапување или казнување (УНКАТ) (United Nations Convention against Torture and Other Cruel, Inhuman or Degrading Treatment or Punishment - UNCAT, Adopted and opened for signature, ratification and accession by General Assembly resolution 39/46 of 10 December 1984 entry into force 26 June 1987, in accordance with article 27 (1))
- Европски комитет за спречување на тортура и нечовечно или понижувачко постапување или казнување, European Committee for the Prevention of Torture and Inhuman or Degrading Treatment or Punishment (CPT), Council of Europe, www.cpt.coe.int
- Кривичен законик на РМ, „Службен весник на Република Македонија“ број 80/99, број 4/2002 година, број 43/2003, број 19/2004, број 81/2005, број 60/06, број 73/06, број 7/08, број 139/08, број 114/09, број 51/11, број 135/11, 185/11, број 142/12, број 166/12, број 55/13, број 82/13, број 14/14, број 27/14, број 28/14, број 115/14 и број 132/14.2
- Народен правобранител на РМ, Национален превентивен механизам, <http://ombudsman.mk/>
- Устав на РМ, Службен весник бр: 1/92, 4/92, 52/91, 31/98, 91/01, 84/03, 107/05, 03/09 и 49/11